

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 44

LJUBLJANA, DNE 28. OKTOBRA 1937

LETO X.

Nov napad Fašistična miselnost prodira...

Ne vemo, kaj je vzrok: ali omejenost ali zagrizenost. Naši jugoslovanski delodajalci hočejo ob vsaki priliki rušiti še te malenkostne pravice, ki jih daje delavstvu in nameščencem sedanja zakonodaja. Ne zamudijo trenutka, če je le količkaj ugoden, da ne bi skušali zabiti v socialno zakonodajo klfn, ki naj ob svojem času rodi uspehe.

Saj je obče znano, da se najvažnejša določila obrtnega zakona in zakona o zaščiti delavcev (n. pr. povišek za nadurno delo, plačilo za zamujeni čas v smislu § 219 obrt. zakona) izvajajo največ v dveh desetih primerov, vendar pa jim ni to dovolj. Možnost obrambe delavstva hočejo še bolj okrniti in omejiti.

Sedaj so se spravili na § 330 obrtnega zakona. Ta določa, kdaj zastarajo zahtevki iz službenega razmerja. Po tem paragrafu zastarajo take zahteve po dveh letih.

Kaj zahtevajo torej gospodje delodajalci?

Ze februarja 1937 so stavile delodajalske organizacije ministrstvu za trgovino in industrijo predlog za besedilo nove uredbe, in sicer:

§ 1. Zahtevki iz službenega razmerja (plača, povračilo izdatkov kakor tudi povračilo predujmov) zastarajo za vse pomožne osebe, za katero velja obrtni zakon, v enem letu, računajoč ta rok od konca meseca, v katerem bi morala biti plača izplačana, odnosno od konca meseca, v katerem je nastal izdatek ali bil predujem izplačan.

§ 2. Zahtevki po odškodnini za nadurno delo zastarajo za vse osebe, navedeno v § 1. te uredbe, v roku 6 mesecev, računajoč od konca onega meseca, v katerem je bilo dotično nadurno delo izvršeno.

Delojemalec ima pravico na odškodnino le za ono nadurno delo, ki ga je izvršil po izrečnem nalogu delodajalca.

§ 3. Z uveljavljenjem te odredbe se razveljavljajo določbe § 330 obrtnega zakona.

Kako utemeljujejo ta predlog?

V resoluciji, katero so poslale trgovske, obrtne in industrijske organizacije s svoje konference, ki je bila konec septembra t. l., in v kateri zahtevajo, da se predlog uzakoni, trde, da se nahajajo člani teh zbornic v zelo težkem položaju. In to zaradi neodgovarjajočih odredb v obrtnem zakonu, ki govore o zastaranju zahtevkov iz naslova delavskih plač in odškodnin za nadurno delo. Jadikujejo, da se vedno bolj množe tožbe, v katerih zahtevajo delavci izplačilo mezd, zlasti pa odškodnine za nadurno delo. Zato zahtevajo, da se te škodljive in nezdrave razmere čimprej odpravijo.

Tako tarnajo delodajalci. Za nagrado, da ne izvršujejo obstoječih zakonov, naj bi dosegli poslabšanje

Pred tedni je naš list priobčil članek »Strup!«, ki je povsod med delavstvom našel živahen odziv in odobravanje. V tem članku je bila pokazana vsa kvarnost in škoda, katero zadajajo delavstvu novi »sožitni« načini, ki so se zadnje čase začeli uvajati po večjih obratih v Sloveniji. Ostró smo grajali pijančevanje in »veselice«, katere prirejajo podjetja svojemu delavstvu. Nakazali smo tudi, odkod je prišla zamisel o novih »sožitnih načinih« med kapitalisti in »sodelavci«. Napovedali smo tudi že v istem članku morebitne ugovore kapitalistov in njihovih plačancev na našo ugotovitev, da je vse to le sredstvo, da se zatre med delavstvom zdrava misel na odpor in na samopomoč proti kapitalističnemu izkoriščanju. Napovedali smo, da bodo dejali ti ljudje, »da pišemo proti tem prireditvam zato, ker se nekaj strokovnih tajnikov in demagogov boji za svoje masno plačane službe in položaje, katere bi izgubili, če bi delavstvo »spoznalo«, kakor se je to zgodilo v Italiji in Nemčiji, da so svobodne strokovne organizacije le luksus in da so stavke za delavce samo škodljiva sredstva za ustvarjanje nerada v gospodarstvu in za pripravljanje boljše diktature«.

„Nepotrebne hujskarije“

In sedaj je res prišel tak kapitalistični varuh s prav istimi očitki, kot smo jih že predvideli. Dodal je le še precejšnjo mero zlobe in cinizma. V naslovu pravi, da »se tako delavstvu ne pomagaa in da so to »nepotrebne hujskarije«. Da bodo naši tovariši in širša javnost videli fotografijo tega zagovornika, priobčujemo cel članek »Trgovskega lista« z dne 20. oktobra 1937:

»V velikih zapadnih industrijskih državah je običaj, da tudi podjetja pripejajo za organizacijo izletov svojih delavcev, a tudi za njih veselice. Pri nas v Sloveniji je to zlasti uvedla Kranjska industrijska družba, ki tudi najbolje v vsej državi plačuje svoje delavstvo. Uvideni voditelji tega velikega podjetja so pač spoznali, da je tudi za podjetje dobro, če je delavec zadovoljen in če si more po trudapolnem delu v nedeljo privoščiti nekaj lepe in koristne zabave. Tudi nekatera druga podjetja v Sloveniji so sledila temu lepemu zgledu Kranjske industrijske družbe in s tem dosegla, da je nastalo boljše razmerje med delavstvom in podjetjem. Da je zboljšanje tega razmerja v korist tako delavstvu kot podjetju, je jasno, ker je od njih skupnega dela odvisen razvoj podjetja, ki da-

teh zakonov v škodo delavstva. Te »škodljive in nezdrave pojave« morejo podjetniki takoj odpraviti. — Točno in vestno naj izvršujejo zakone.

Kar zahtevajo delodajalci, je nemoralno in tudi proti ugledu ter avtoriteti državne oblasti.

Delavci dobro vemo, da kalkulirajo podjetniki tudi dajatve, ki jih zahtevajo zakoni, v dela, katera prevzemajo. Pri tem pa računajo in že vnaprej sklenejo, da ne bodo izvajali teh zakonov. Kajti razmere, v katerih živi delavstvo, so naravnost idealne za namene delodajalcev. V dobi brezposelnosti, ko je tako težko za najmanjšo skorjico kruha, si skoraj noben delojemalec ne upa zahtevati

je zaslužek enim kot drugim. Nikdar ni v korist delavcu, če je v sovražnem odnosu do podjetnika, a prav tako bo uviden podjetnik vedno videl v delavcu svojega sodelavca, ki ima pravico tudi do lepega razvedrila. Jasno pa je, da ne more biti po volji dobro razmerje med delavcem in podjetnikom onim, ki žive od boja med delavcem in podjetnikom in ki se znajo samo na podlagi tega boja priporočiti delavstvu kot njegovi voditelji.

Tem ljudem seveda ne diši dobro razmerje med delavstvom in lastniki tovarn in zato so nasproti vsaki stvari, ki bi mogla to razmerje izboljšati. Samo na tej bazi je tudi mogel iziti članek, ki ga je objavil neki delavski list in ki imenuje skupne izlete delavcev tovarn in pomoč podjetij pri organizaciji teh izletov kot — strup. Kajti po mnenju tega lista se s temi izleti zastruplja razredna zavest delavstva, ker da imajo ti izleti samo ta namen, da zmanjšajo borbena razpoloženje delavstva. Ta strup morajo zato delavci odkloniti, še zlasti iz razloga, ker prav za prav prispeva podjetje k stroškom izletov iz denarja, ki ga je pritrvalo delavstvu. Po tej hujskaški teoriji namreč podjetja sploh ne morejo nič delavstvu darovati, ker vse, kar podjetja zaslužijo, je prav za prav le delavcem pritrgan zaslužek! Seveda ti novi teoretiki in prisilni voditelji delavstvu ne povedo, da so kljub vsem izletom ostali prejemki delavstva nezmanjšani in da je podjetje v resnici dalo iz svojega. Kaj jih briga vse to, ker glavni namen je, da hujskajo. In to je v resnici tisti strup, ki ne pusti, da bi zavladovalo dobro razmerje med delavstvom in lastniki podjetij. (Podčrtali mi).

„Dobro razmerje“ in „darovi“

K temu izlivu podtikanj, neresnic, prikrite zlobe in cinizma bi za zavračanje povedanega prav za prav ne bile potrebne posebne pripombe. Kajti noben pameten in stanovsko ali razredno (kakor hočete) zaveden delavec ne bo načelno odklanjal »dobrega razmerja« s podjetnikom, čeprav bo težko v to verjel. Tudi »Delavska pravica« ni nikoli tega sbrila. Toda temelj takega razmerja je stanu primeren in produciranim vrednostim odgovarjajoč zaslužek delavca. Čisto naravno je, da je delavec v rentabilnejši industrijski panogi boljše plačan kot v manj rentabilni. Zato tudi nimajo n. pr. KID in njeni »uvideni voditelji« sami po sebi prav nobene zasluge, da so

to, kar mu dovoljuje zakon. Takega delavca čaka cesta. Stavbinski podjetniki vodijo črno listo za vse tiste delavce, ki so to zahtevali.

Res je anarhija, toda po krivdi delodajalcev. Tudi mi zahtevamo, da se te razmere odpravijo. Toda na ta način, da izda država k že obstoječi socialni zakonodaji novo uredbo, da mora namreč vsak delodajalec izvajati to zakonodajo. Kdor je ne bo izvajal, bo kaznovan. Toda ne s 100 dinarji ali nekaj kovači več, ampak z zaporom ob samem kruhu in vodi.

Če bi bila taka uredba in če bi se dosledno izvajala, bi bilo kmalu konec teh »škodljivih in nezdravih pojavov«, o katerih tožijo gospodje delodajalci.

pri njih delavci boljše plačani kot delavci v drugih tovarnah. In šele ko dobi delavec res vse, kar mu po pravici gre, šele potem mu more podjetje kaj »darovati«. Ali pa si drzne člankar in z njim vred »Trg. list« trditi, da ima slovenski delavec, naj bo zaposlen v katerikoli tovarni, res že vse, kar bi po pravici moral imeti?! Da, »Trg. list« je tako drzen in to trdi. Zato pa je tako pisanje zlobno in cinično! Naj »Trg. list« vsaj sam sebi verjame, da kapitalisti iz svojega socialnega čustvovanja »darujejo« delavstvu »nekaj lepe in koristne zabave« in »lepega razvedrila«.

„Lepo razvedrilo“ „Trgovskega lista“

Mi vemo, kaj tiči za to »lepo in koristno zabavo«. Nič drugega, kot namera, da se delavstvu vzame volja za njegovo stanovsko organizacijo, da se že obstoječe organizacije razbijejo, da bo delavstvo manj odporno in da bi kapitalisti lažje delali z njim kar bi hoteli, zlasti pa, da bi pritisnili na delavske plače. To so le spretno maskirani kapitalistični profitarški goni! To smo trdili v članku »Strup«. »Trg. list« pa označuje to za »nepotrebno hujskanje«. Gospodje od »Trg. lista« gotovo vedo, kaj lahko pomeni zapisati o »nekem delavskem listu«, čeprav ga naravnost ne imenuješ, da opravlja »nepotrebno hujskanje«, da »živi od boja med delavcem in podjetnikom«, da so to »hujskaške teorije« itd. Gospodje gotovo poznajo zakon o zaščiti države. Kako se takemu načinu pisanja pravi po domače in s tujim izrazom, gospodje gotovo tudi vedo. Ali je pojasnjevanje nakan združenih izkoriščevalcev proti delavstvu in pozivanje k obrambi in k samopomoči proti krivicam, pa pozivanje k boju za delavske pravice res »nepotrebno hujskanje« itd.?

„Trgovski list“ za „sožitje“

Tu bi lahko naš odgovor »Trg. listu« in njegovemu člankarju zaključili. Vendar, ker smo že pri tem in je stvar tehtna ter potrebna globlje razjasnitve, jo bomo osvetlili še z nekaterih drugih strani. Zanimivo je n. pr. vprašanje, zakaj »Trg. list« ne imenuje tistih »velikih zapadnih industrijskih držav«? Ali ga je zaenkrat še sram? Delavstvo namreč ve, katere so tiste države, kjer vlada med kapitalisti in njihovimi »sodelavci« lepo »sožitje«. To so tiste države, kjer se delavec ne sme potegovati za svoje pravice, kjer so prepovedana vsa mezdna gibanja in kjer so prav z istimi argumenti »mirnega sožitja«, kakor jih navaja »Trg. list«, nasilno razgnali svobodne delavske organizacije. In tako »sožitje« si želi ta list tudi pri nas. Delavstvo naj bi bilo spet kot pred 30 in 40 leti obsojeno na brezpraven molk in na tlačansko garanje za profite kapitalistov? Ali tako hoče »Trg. list« pomagati našemu delavstvu?

Kdo plačuje „sožitniške“ zabave?

Iz težkih vsakdanjih borb v podjetjih vemo, kaj je »sožitje«. Za vsako paro zvišanja plač se mora delavstvo srdito boriti tudi z najbolj »uvidenimi« podjetniki. To dobro vedo tudi gospodje od »Trg. lista«. In ta list stavlja sedaj vsej Sloveniji in vsej slovenski javnosti za zgled lepega »sožitja« KID na Jesenicah! Dva milijona dinarjev je vzela lani KID delavstvu pri plačah. To je bilo spomlad. Poleti je pa priredila svojemu delavstvu

Strokovna poročila

Iz centrale. Te dni bomo razposlali na vse naše skupine in plačilnice »Delavski koledarček« za leto 1938. Nekatere skupine so koledarček že naprej naročile, drugim pa ga bomo poslali sorazmerno po številu članstva. Prepričani smo, da bodo naši zavedni člani in članice svoj koledarček hitro pokupili in da ne bo nobenega, ki bi bil brez njega. Tak žepni koledarček je danes potreben prav vsakemu in tudi cena

ni tako visoka, da bi ga ne bilo mogoče kupiti. Stane samo 8 din. Gotovo naj si pri skupini vsi člani kupijo koledarček že v novembru, da bomo v centrali čimprej prejeli denar in plačali račune v tiskarni in v knjigovodstvu. Objavili bomo pet najboljših skupin, katere se bodo izkazale pri razprodaji koledarčka. Zaupniki in drugi blizu Ljubljane naj pridejo kar v pisarno ponj. — Kdo prej — kdo več!

Kovinarji

Jesenice. K članku v prejšnji številki »Delavske Pravice« dodajamo še sledeče: Krajevni upravni odbor Bratovske skladnice na Jesenicah je sprejel tudi predlog za uvrščanje v razrede pri bolniški blagajni in sicer se vzame za podlago kosmati zaslužek za 25 dni, ne več kategorija ali skupina, in sicer:

od 601 din do 720 din	VIII. razred,
od 721 din do 850 din	IX. razred,
od 851 din do 1000 din	X. razred,
od 1001 din do 1200 din	XI. razred,
od 1200 din dalje	XII. razred.

Nadalje je bil soglasno sprejet sklep, da se sprejme tudi osebje Bratovske skladnice v lokalni pokojninski sklad, kar ni zavarovanih pri pokojninskem zavarovanju nameščencev, ker je tesno povezano z delavstvom Kranjske industrijske družbe. Koliko plača KID in koliko plača vsak posamezni delavec v odstotkih, je bilo že povedano v članku v zadnji »Del. Pravici«. Da bo bolj razvidno, objavljamo tabelo s točnimi številkami, tako da vsak lahko vidi, koliko plača rednih in koliko dodatnih prispevkov. Vsak naj shrani to tabelo.

Kategorija	Zavarovani kategorijski prispevek	Redni prispevek	Dodatni prispevek člana	Pokojnina po članski dobi:							
				10 let		20 let		30 let		35 let	
				redna	dodatna	redna	dodatna	redna	dodatna	redna	dodatna
izven	1250—	87:50	12:50	312:50	4:37	562:50	151:87	812:50	219:37	937:50	253:12
I.	1000—	70—	10—	250—	67:50	450—	121:50	650—	175:50	750—	202:50
II.	850—	59:50	8:50	212:50	57:25	382:50	103:25	552:50	149:25	637:50	172—
III.	675—	47:25	6:75	163:75	45:50	303:75	82—	438:75	118:50	506:25	136:75
IV.	550—	38:50	5:50	137:50	37—	247:50	66:75				
V.	425—	29:75	4:25	106:25	28:75						
VI.	350—	24:50	3:50	87:50	23:50						

Pravilnik sam z dodatno pogodbo bo itak priobčen v »Tovarniškem vestniku«. Naj vsak pazi tudi na plačilne listke od 1. januarja 1938 dalje zaradi morebitne kontrole. — Pravilnik o kategorizaciji je že razgrnjen v obratih. Naj ga vsak pazno prečita.

Natančnejša poročila bodo na zaupniškem zboru ali sestanku.

Jesenice. Za mesec november 1937 se odreja sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah in praznikih, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer: 1. nov. g. dr. Keržan Bartol; 7. nov. g. dr. Čeh Milan; 14. nov. g. dr. Keržan Bartol; 21. nov. g. dr. Čeh Milan; 28. nov. g. dr. Keržan Bartol.

Nameščenec

Teorija in praksa

Pripombe k izvajanju uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin.

Dolgo časa je vladala glede odpiranja in zapiranja trgovin prava anarhija. — Vsakdo si je po svoje tolmačil tedaj veljavne uredbe in dopolnila teh uredb. Oblasti, ki bi izvajanje teh uredb morala nadzorovati, ni bilo nikjer. Nameščenec, ki je bil zaradi tega omalovaževanja najbolj prizadet, je moral k vsemu temu molčati in garati, kakor je pač zahteval njegov gospodar. Te razmere so zahtevale od pomoči.

Več kot dve leti je že, odkar smo dobili v pretrseh od banske uprave osnutek nove uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin. Pri rešetanju tega osnutka smo točno opredelili svoje stališče ter zahtevali, da naj bo podlaga nove uredbe osemurni delovni čas, zahtevali smo nadalje uvedbo angleške sobote itd. — Spomladi izdana naredba naših zahtev sicer ni dovolj upoštevala, vendarle je prinesla nekatere korekture, ki so nam bile v dobro. Zadovoljni bi tedaj bili tudi s to uredbo, ko bi ne bila večinoma le na papirju ter bi se v praksi tudi izvajala. Že ob izdaji te uredbe smo iz-

razili svojo bojazen glede izvajanja in kakor vidimo ta naša bojazen ni bila neutemeljena.

Delodajalci izigravajo uredbo na vse načine. Svoje obrate uvrščajo med one, za katere je predpisan daljši delovni čas, dasi uredba točno za vse vrste obratov odmerja čas odpiranja in zapiranja. Za spuščeni roloji zadržujejo nastavljenice ure in ure, ki niso ne honorirane in ne v skladu z obstoječo naredbo. — Uredba sama ne dopušča nobenih čezur in določa celo za inventiranje prošnje, ki jo je treba nasloviti na pristojno oblast. Radovedni smo, koliko takih prošenj je oblast dobila, čeprav se vrše vse inventure izven dovoljenega časa. Nameščenec in nastavljenice protipostavno držijo v obratih preko določenih ur in v tem oziru zlasti opozarjamo na nedeljske razstave, ki so jih nekateri trgovci začeli prirejati. Za priredbo take razstave morajo delati nastavljenice ob sobotah pozno v noč, tudi do jutra. In v nedeljo, ko se drugi veselo nedeljskega počitka, morajo uslužbenci ves dan

»nekaj lepe in koristne zabave«. »Trg. list« sedaj cinično pravi, da so bile te »zabave« plačane iz denarja podjetja.

Ne praskaj se, kjer te ne srbi

Gotovo ne moremo zahtevati, da bi »Trg. list« podpiral delavske zahteve in stremiljenja delovnih slojev. Prvič jih ne razume in drugič to sploh ni njegov namen. Še manj pa je zato umestno, da hoče dati neke nasvete delavskim organizacijam. Kje bi še bilo naše delavstvo, če bi poslušalo take, kot je »Trg. list«, ne pa svojih organizacij!

S kapitalisti - v fašizem?

Pa vendar! Že nekajkrat je ta list priobčil sestavke, v katerih se zavzema za socialno čustvovanje, za male ljudi, za svobodo stanovskih organizacij, za demokratičnost itd. Javnost in mi smo bili

prepričani, da je »Trg. list« v prvi vrsti glasilo malih in srednjih trgovcev, obrtnikov in industrijev. Da iskreno podpira težnje širokega kroga pridobitnih ljudi in da ima pri tem ozir tudi na delovne sloje. Skratka, da je v službi pravega slovenskega narodnega gospodarstva. V to smo bili uverjeni zlasti še zaradi imen, ki so navedena na zadnji strani lista.

Sedaj pa je »Trg. list« objavil ta članek, za katerim slutimo močna finančno-politična ozadja, ki utegnejo njegovo smer zaokrenjati. Iz tega napada na naš list diši — pristen fašizem. Tako »sožitniško«, kot si predstavlja »Trg. list«, že urejajo delovne in sploh socialne odnose — fašizmi in diktature.

Zato, bo morala odslej tudi širša slovenska javnost drugače gledati na pisanje »Trg. lista«, ki pod sicer simpatičnimi in sodobnimi gesli skriva, kakor vidimo, precej drugačne nazore in namere.

čepeti pri takih razstavah, za kar ne prejmejo največkrat niti plačanih nadur, niti kakega priznanja. Tudi take razstave niso v skladu z obstoječimi predpisi. Vidimo pa, da jih doslej oblast ni prepovedala.

Ob tej priliki bi omenili še slabo lastnost, ki jo imajo nekateri gospodje šefi. Namesto da bi bili v pisarni ali v obratu, dopoldne spe, popoldne pa sede v kavarni. Ko pride zaključna ura, ko se nastavljenec že veseli, da bo prost, pa ti pridrvi tak šef kot burja v pisarno ali obrat, se spravi nad osebje z očitki, da nič ne dela, se usede za mizo in prične reševati tekoče posle. Seveda smatra, da je osebje dolžno ostati v pisarni, kolikor časa je on ne zapusti, ter mu pomagati. Sicer niso vsi šefi taki, vendar jih imamo nekaj.

Pa poreče kdo: Zakaj si pa nastavljenici sami ne odpomorejo? Saj imamo

nadzorno oblast, ki naj v takih slučajih poseže vmes ter naj navadi takega gospoda spoštovati naredbe ter uvidevnosti do podrejenega osebja. Skrb za ljubi kruhek se ji pravi, ki odvraca nameščenca od tega, ker se zaveda, da bi zletel takoj na cesto, če bi si kaj takega dovolil.

Mnenja smo tedaj, da bi bila naredba v kljub vsem pomanjkljivostim dobra, če bi se izvajala, kakor treba. Ker jo pa izigravajo in ne upoštevajo, ne pomeni za nas nobenega zboljšanja. Zaradi tega bi bila dolžnost nadzorne oblasti, da strogo pazi na izvajanje ter vsako očito kakor tudi skrito kršenje v kati zatre. S tem bo ustregla tudi tistim delodajalcem, ki uredbo izvajajo, ker jih bo rešila umazane konkurence.

Nameščencu s trgovsko pisarniško prakso preskrbimo takoj stalno službo izven Slovenije. Informacije se dobijo v naši pisarni. Prav tako tudi pri uredništvu.

Sanatorij Trg. bolniškega in podpornega društva

»Šlajmerjev dom«

Ljubljana, Zaloška cesta št. 9. - Telefon 20-87

Papirničarji

Vevče. Tovarna se hoče iz svojih stanovanj znebiti vseh upokojujencev, ki so bili v teh stanovanjih še kot aktivni delavci. Izgovarja se, da mora stanovanja imeti za sedanje aktivno delavstvo. To je res. Vendar pa bi bilo tudi treba imeti do nekaterih nekaj več obzira. So stanovalci, ki imajo mnogoštevilne družine, brezposelne otroke in ubogo skromno rento. Kako naj tak revež potem dobi primerno stanovanje, ko mu pa že za prehrano manjka. Gospodje, ki odločate o usodi teh stanovalecev, pogledajte malo globlje v njih položaj, pa boste videli, da nista za vsakega na mestu besedi »ven moraš«.

V soboto smo pokopali bivšega tovariša in odbornika naše organizacije Andreja Ranta. Pokojni je deloval pri ustanovitvi strok. organizacije v Vevčah in se udeleževal tudi v vodstvu. Na zadnji poti ga je spremlilo več tovarišev z org. zastavo. Ohranimo ga v hvaležnem spominu in molitvi!

V nedeljo smo imeli sestanek vsega delavstva zaradi likvidacije fonda. Sestanek bi bil lahko boljše obiskan, vendar med najbolj hudimi ni nihče manjkal. Razpravljalo se je o izplačilu pokojninskega fonda, katerega podjetje menda ne izplača z veseljem, zato na dopise s sklepi delavstva ne dá nobenega odgovora. Sprejeta je bila resolucija, ki zahteva od podjetja odgovor in pristop k likvidaciji. Mislimo, da bodo Združene papirnice spričo dejstva, da je denar delavski, lojalno postopale in ne bodo čakale kakšnih ostrejših korakov svojega delavstva.

Oblačilno delavstvo

Ziri. V soboto, dne 23. oktobra, smo imeli sestanek. Za centralo se je sestanka udeležil tov. Pestotnik. V svojih izvajanjih nam je razložil pomen kršč. strokovne organizacije. Povedal nam je tudi o ustroju današnje družbe, kjer se tako izkoriščajo delovni ljudje. Taka

družba ni katoliška, zato je nujno, da se katoliški delavci družijo v svoji strokovni organizaciji JSZ, ker le na ta način bodo varovali svoje življenjske interese, obenem pa delali na ozdravitvi današnje družbe. Treba bo še temeljitega dela v naši skupini. Zato naj vsak član polaga več važnosti na naše sestanke. Zavedati se moramo, da brez sestankov ni našega gibanja. Zaradi tega opozarjamo vse tiste, ki mislijo, da jim sestanki niso potrebni, da se prihodnjič sestanka udeležijo. Za našo skupino pa moramo pridobiti tudi delavstvo v naši okolici, ki še ni organizirano. Zato, tovariši, na delo!

Razne stroke

Tržič. Lep in nad vse koristen sestanek, posebno za nas delavce, je priredila tukajšnja skupina JSZ v nedeljo, dne 24. t. m. dopoldne v Rokodelskem domu v Tržiču. Na sestanku nam je g. dr. Jože Pokorn iz Škofje Loke lepo in izčrpno orisal vse dobrine in tudi hibe nove uredbe o »starostnem zavarovanju, minimalnih mezdah, delavskih razsodiščih« itd. Le žal, da je slabo vreme oviralo okoličane, da bi se ga udeležili v večjem številu. Nekaj jih je pa vseeno prišlo kljub hudemu naliču. Prav bi bilo, da bi se taki in podobni sestanki vršili večkrat in da bi se dvignilo zanimanje delavstva za vprašanja, katere se posredno ali neposredno tičejo delavskega kruha.

Če se delavec sam ne bo zanimal za svoje interese, kdo se pa bo potem...?

„Vsi za enega, eden za vse!“

Za stavkujoče tovariše v št. Vidu, Jurkloštru in Gračnici je skupina rudarjev v Zagorju nakazala 50 din. V zadnjem poročilu je bilo objavljeno, da je v ta namen poslala skupina kovinarjev Javornik 250 din, pravilno pa bi se moral znesek glasiti 350 din.

Odgovor zelenemu „Slov. delavcu“ na vprašanje: „Kaj išče JSZ pri Sv. Lovrencu?“

Ne čudimo se, če se kdo od zelenih spozabi nam postaviti takšno vprašanje. Zato pa mi dovolite gg. od ZSD, da vas mi pokretaši od JSZ vprašamo, kaj vi iščete sploh pri delavstvu? Naj vam bo na uho povedano, da se mi nikjer ne vsiljujemo. Če nas pa delavstvo po naši strokovni in delovni sposobnosti bolj ceni kakor ZSD in nas zaradi tega vabi v posamezne kraje na razgovore in sestanke, vam pač lahko sigurno trdimo, da ne iščemo ničesar drugega, kakor pravice našemu delavstvu, katere mu ZSD po svojih funkcijah nikoli ne bo znala priboriti. Za to vam manjka prvič pravega spoznanja delavskih težnj, drugič pa resne volje, da bi delavstvo sploh prišlo do prave valjave in tako do svojih pravic.

Časi, v katerih se danes šopirite s svojimi meznimi gibanji, ko se poslužujete raznih za vas ugodnih lestev, se vam lahko spremenijo. Kaj pa potem?

Delavstvo se danes ne sprašuje več, kaj kdo išče, ampak ono danes jasno vidi, kdo zna kaj storiti za nj. Danes veljajo samo dejanja. Časi, ko so fraze več veljale kot dejanja, so minuli. Bodnost pri delavstvu bo imela le tista delavska strokovna organizacija, ki bo vodena od delavstva samega, brez vsakih vplivov s kakršnekolik strani. In to je danes edino le JSZ. Zato je tudi prav, da ji delavstvo zaupa svojo usodo. — Martin Kores, Maribor.

Vsem tovarišem in cenj. občinstvu sporočam, da sem prevzel ZADRUŽNO GOSTILNO V ZAGORJU

Otvoritev bo v nedeljo, 31. oktobra Na razpelo bodo prvovrstna vina in jestvine. — Priporoča se za čim večji obisk

Kovač Davorin - Zagorje

Iz drugih listov

»Slovenec« z dne 25. oktobra 1937:

Na današnji prvi kongres mladine JRZ je pod vodstvom gg. Smersuja, ing. Sodje, Češnovarja, Hama in drugih prišlo nad 250 delegatov iz Slovenije. S postaja se je razvil lep sprevod, na čelu katerega so korakale narodne noše in salezijanska godba.

Kakor hitro je predsednik glavnega odbora mladine JRZ dr. Rogič začel zborovanje s pozdravom kralju Petru II., knezu namestniku Pavlu, ostalima dvema kralj. namestnikoma in dal besedo predsedniku vlade dr. Stojadinoviču, so slovenska dekleta obsula predsednika vlade g. dr. Milana Stojadinoviča s slovenskimi pušeljci. Dr. Stojadinovič je šopek cvetja vjel ter ga položil predse na govorniški oder.

Vodja JRZ dr. Stojadinovič o nalogah jugoslovanske mladine

... Vi živite v novi dobi naše narodne zgodovine, ki se bo v največji meri razvila in podala tako, kakor boste delali vi, njegova prva generacija. Ta dejstva vam nalagajo vašo veliko življenjsko nalogo. Da bi to svojo nalogo v javnem in socialnem življenju naša mladina mogla in znala do popolnosti izvršiti, zato ji je potrebna posebna mladinska organizacija v okviru naše velike politične stranke JRZ.

Ze samo ta naš sestanek je navdal s strahom in trepetom naše nasprotnike. Oni so že objavili, da boste vi danes uniformirani in oboroženi korakali po belgrajskih ulicah.

Ko pa se vrnete domov, povejte prijateljem in nasprotnikom, da je bil v Belgradu zbor mladine Jugoslovanske radikalne zajednice. Na tem zboru smo mi potrdili vero ter zvestobo programu in statutom JRZ. Naša stranka je za monarhijo in za narodno dinastijo Karadjordjevičev. Naša stranka je za eno in neločljivo, nikoli deljivo Jugoslavijo. Naša stranka je za narodno in državno edinstvo. Za edinstvo teritorija in vojske! Za edinstvo državljanstva!

Da bi se razvila in ojačila zavest državnega in narodnega edinstva, da bi se čim boljše in čim modrejše odpravljale in manjšale razlike, ki nam jih je dolga in neenaka preteklost zapustila kot dediščino, smatra naša stranka, da je za doseg tega smotra edina pravilna politična metoda ta, da delujemo počasi, postopoma in premišljeno, da se izognemo preživelim metodam nasilja in grobe moči, ker se po taki poti ne bi mogla ustvariti nova zavest.

V času, ko se toliko govori o sporazumu Srbov in Hrvatov, sem smatral za potrebno, da vas opozorim na naslednje osnovne vidike naše stranke na področju notranje ureditve države. Ko si zastavljamo to vprašanje na našem mladinskem kongresu, smatram, in to smatra tudi celokupno vodstvo naše stranke, to smatrate tudi naša podpredsednika dr. Korošec in Spaho, da se JRZ nikakor ne more pridružiti nobeni akciji, ki bi imela namen spreminiti sedanje ustavno stanje na način in s sredstvi, ki v ustavi niso predvideni.

Po končanem zborovanju se je razvil impozanten sprevod, v katerem je korakalo do 20.000 članov mladinskih organizacij. Sprevod je zaključila slovenska mladina, na čelu katere so jezdili slovenski fantje v narodnih nošah. V sprevodu je med našo mladino korakal tudi minister dr. Miha Krek. Povsod je bila naša mladina deležna toplih in burnih ovacij, ki so bile posebno prisrčne v ministrskem delu mesta. Slovenska mladina je priredila tukaj dr. Stojadinoviču dolgotrajne ovacije, za katere se je vidno ganjen zahvaljeval z mahanjem obeh rok.

*

»Slovenec« z dne 26. oktobra 1937:

Kakor je »Slovenec« že poročal, je bil včeraj tukaj ob navzočnosti 30.000 članov prvi kongres mladinske organizacije JRZ. Kongres je ob navzočnosti članov kraljevske vlade vodil predsednik dr. Rogič ter je v svojem govoru poudaril dejstvo, da so se strankine mladinske organizacije že močno razvile. Zaradi tega bo treba, je dejal, dajati mladini zdrave in močne temelje. Predsednik JRZ mladine v dravski banovini, g. Smersu, je bil pri svojem govoru od vseh navzočih burno pozdravljen. Med drugim je dejal:

»Srečen in vesel sem, da morem kongres pozdraviti v imenu slovenske mladine, ki v veliki večini zastopa ideje mladinske JRZ. V velikem številu smo se zbrali, da se tukaj v naši prestolnici snidemo s svojimi brati, ki so se zbrali v tako ogromnem številu, da skupno manifestiramo za našo skupno idejo, za moč in srečo države Jugoslavije, za našega

Iz naših krajev

Jesenice. — Pri nas obstoji društvo »Krekova družina«. To si pa zelo jemljejo k sreči nekateri gospodje, ki bi radi videli, da bi bila samo taka društva na svetu, ki bi bila pod njihovim pokroviteljstvom. Ze večkrat je bila »Krekova družina« predmet napadov, ki jih je prinesel list »Na mejah«. Vendar pa vsi ti napadi niso imeli uspeha. Zato je prišel na pomoč sedaj zeleni »Slovenski delavec«, ki je prinesel za njega zelo aktualen članek, ki bo najbrže veliko pripomogel k zboljanju sedanjega svetovnega kaosa. — Ne bomo se spuščali v debato z dopisniki teh napadov, ker z intriganti in neresnimi ljudmi ni mogoča nobena debata, pač pa v pojasnilo listim, ki bi le verjeli, da se dobi dlaka v jajcu, povemo sledeče:

»Krekova družina« je samostojno društvo, ki se ne more ozirati na delovanje in prireditve ostalih društev, posebno takih, ki bi jo rada ovirala. Ze preteklo zimsko in pomladansko sezono smo priredili veliko zanimivih predavanj, za katere bi se moral zanimati sleherni delavec, ki mu je kaj do izobrazbe. Tako smo tudi letos oblasti prijavili predavanja in plačali takso, ki je predpisana. Predložimo tudi vsako predavanje napisano v predhodnem pregledu na pristojno mesto. Slučajno pa se je tisti večer, ko smo mi imeli predavanje v l. kons. društvu, vršila Krekova proslava v Krekovem domu, ki pa po mnenju udeležencev ni naredila čast Kreku, pač pa so prireditelji obračunavali s tistimi, ki si upajo kaj samostojno misliti. Prireditelji niso povabili k sodelovanju ne JSZ ne Krekove družine. Tudi niso priredili proslave zato, da bi počastili Krekov spomin, temveč so proslavljali le sebe. Krekova družina nima prostorov, da bi priredila kako pompozno spominsko svečanost Kreku. Udeležili pa smo se spominske svečanosti ob priliki blagoslovitve Krekove plošče pri sv. Joštu. Prisrčno pa smo počastili spomin dr. Jan. Ev. Kreka tudi ob pričetku letošnjih predavanj.

Kranj. Ze dolgo časa je znanim krugom pri nas v nadlego Jugoslovanska strok. zveza. Venomer premišlujejo in delajo načrte, kako bi ustanovili pri nas Združene in tako zavojevali Kranj in okolice. Prav v zadnjem času slišimo, da se tak načrt dela v Šmartnem pri Kranju in sicer po krajevnem odseku »Zveze slovenskih fantov«. V tem »društvu« se pripoveduje, kako je potrebna delavska organizacija v našem kraju in sicer ne Jugoslovanska strokovna zveza, pač pa Zveza združenih delavcev. No, naše mnenje je: naj jo le ustanovijo, če jo bodo mogli, toda v koliko bo delavska ta organizacija, ne bodo odločali delavci, pač pa drugi. Veliko mora biti nasprot-

kralja in visoki kraljevski dom. Danes slovesno izjavljam, da slovenska mladina z vsem žarom svoje mladostne ljubezni ljubi mladega kralja Petra II., kneza namestnika Pavla in ves vzvišeni kraljevski dom. Ta ljubezen pa ni samo od včeraj. Gojili smo jo že dalje časa, gojili smo jo do našega prvega jugoslovanskega kralja Petra I. do blagopokojnega kralja Aleksandra Zedinitelja in jo gojimo danes do našega mladega kralja Petra II. Mi izvršujemo oporoko kralja Aleksandra. Pomagamo pri izgraditvi države našim voditeljem, ki to oporoko že dve leti izvršujejo. Naša mladina se že desetletja vzgaja v kulturnih, športnih in podobnih organizacijah. Naša slovenska mladina poseča na tisoče predavanj in tečajev, sodeluje pri vseh kulturnih in športnih prireditvah. Na tej prosvetni in kulturni podlagi smo pripravili mladino, da bo sodelovala v politični organizaciji. Tako smo kmalu ob nastopu vlade dr. M. Stojadinoviča začeli z organiziranjem mladine po vsej Sloveniji. Ta organizacija je izvedena danes v vseh okrajih skoraj v sleherni občini ter prisostvujejo danes kongresu delegati iz vseh okrajev dravske banovine in ves banovinski glavni odbor.

Na kongresu je bila sprejeta resolucija, v kateri mladina JRZ izreka nemajno vdanost predsedniku stranke dr. Stojadinoviču, predsedstvu in glavnemu odboru stranke ter se jim zahvaljuje v imenu mladine za vse napore, ki so bili kronani z uspehi na vseh področjih našega javnega življenja.

»Slovenski delavec«, šte. 2, leto I.: »Vedno z narodom«:

»Napram organizaciji ZZZ njeni nasprotniki, zlasti oni iz vrst JSZ neprestano poudarjajo, da so sami nosilci pravega nezavisnega delavskega strokovnega pokreta, ZZZ pa da je le odvisna od trenutnih političnih tokov in strank. Tudi trdijo v svojem nepoznanju stvari in razmier, da je naša organizacija le enodnevni pojav, ki bo zginit, kakor hitro minejo trenutne politične prilike.

stvo teh ljudi proti JSZ in proti enotnosti kršč. delavstva. To si bomo dobro zapomnili in se znali najti tudi v predvidenem novem položaju. Vsaka palica ima dva konca...

Šenčur pri Kranju. Odbor Jugoslov. strok. zveze priredi akademijo v spomin 20 letnice smrti dr. Janeza Ev. Kreka s sodelovanjem Kmečke zveze in Prosvetnega društva v Šenčurju. Akademija se vrši v nedeljo, 31. oktobra, ob 3 popoldne v dvorani Ljudskega doma. Spored: 1. pevski zbor; 2. govor delavca; 3. Naša pesem (deklamacija). — Tovariši in tovarišice iz bližnje in daljne okolice, posetite to našo akademijo, da skupno manifestiramo za krščanska socialna načela! — Odbor.

Celje. Drugi redni večerni sestanek JSZ in KDM je bil posvečen spomenu dr. J. E. Kreka. Gospod kaplan Bog. Krušič je predaval o Kreku. Navzoči so spoznali iz njegovega predavanja, da je bil Krek predvsem glasnik ljudskih mudič, ki neprestano kličejo po pravici. Razumen vodnik jim je bil Krek, oče, ki je iskreno želel, pa tudi delal za gospodarski in moralni dvig širokih slojev. — Na tem sestanku smo se tudi poslovlili od g. Krušiča, ki odhaja na prvo mesto v Gospodovem vinogradu. V senjski škofiji bo deloval, tak, kakršen je: ves vnet za ljudstvo, pobornik pravice — pravi Krekov učenc. Naj Bog blagoslovi njegovo delo! — Prihodnji sestanek bo v sredo, dne 3. novembra, in sicer ob pol osmih zvečer. Govoril bo gospod kaplan Korban, ki je prišel iz rudarskih Trbovelj k nam v Celje. Veseli smo, da pride med nas in sicer s predavanjem o delavski družini. Vabimo vse; naj pridejo tudi oni delavci od Westna, ki imajo zvečer čas; tudi šivilje, mizarji in drugi prijatelji naj se udeležujejo naših delavskih predavanj.

Zalog. V soboto, 16. oktobra, nas je zapustil naš zvesti tovariš Gorec Stanko. Vstopil je v zakonski stan z gđ. Tomšič Angelco in se preselil v Savlje pri Ljubljani. Novoporočencema želimo vsi mnogo sreče in božjega blagoslova v njihovem življenju. — Upamo, da boš, dragi tovariš Stanko, ostal še nadalje z nami eno in koval v novem kraju in življenju naše ideje!

Ljubljana. Poročil se je v nedeljo dopoldne v frančiškanski cerkvi v Ljubljani tov. Jože Grošelj, tajnik JSZ. Za življenjsko družico je vzel Kati Mav iz Rafole pri št. Vidu pri Lukovici. V zakonskem življenju obilo sreče!

Preserje pri Kamniku. V nedeljo, 24. oktobra, se je poročil naš član in odbornik, tov. Lukanc Jože, z gospodično Marijo Zupan. Na njihovi življenjski poti jim želimo obilo sreče!

Ce tako preidemo na začasne politične razmere in stranke v naši domovini, moramo računati tudi s temi kot obstoječimi dejstvi. Če so naše simpatije zato tam, kjer je skoro celoten katoliški narod in kjer so njegovi katoliški voditelji, kdo nam more to zameriti, kdo imenovati to usušnjenje.

Mi smo organizacija delavnih stanov in kot pokret nismo v službi nobene osebe, nobene politike, nobene stranke, smo pa s ponosom z narodovo miselnostjo v službi katoliškega naroda. Samo njegove koristi so, ki naši vesti ukazujejo naše zadržanje zmeraj zanj.

*

»Slovenski delavec«, šte. 2, leto I.: »Naši nameščenci«:

V nedeljo, 17. okt., so imeli naši agilni nameščenci svoj redni letni občni zbor v Delavski zbornici. Občni zbor je vodil tov. Baš Jože, ki se je v uvodu spomnil obletnic smrti kralja Aleksandra I. ... Po poročilih blagajnika tov. Češnovarja in nadzorstva, ki ga je podal tov. Prosen, so bile volitve in je bil za predsednika izvoljen tov. Smersu Rudolf. V odbor pa: Catar, Škerjanc, Bokal, Sitar, Bergant, Cuderman; v nadzorstvo: Hvale in Prosen; v razsodišče: Nosan, Povše, Baš. Novi predsednik tov. Smersu je nato razvil smernice za novo delo. Tov. Sitar Lojze je nato pozdravil občni zbor v imenu Zveze pomočniških zborov, tov. Preželj France pa v imenu Zveze združenih delavcev, s katero so nameščenci v najprisrčnejših in najtesnejših odnosajih.

*

»Novosti« (Zagreb), šte. 288, 19. okt. 1937: »Slovenski organ Jugorasa«:

Jugoslovanska delavska zveza, delavska organizacija JRZ, začena z delovanjem tudi v Sloveniji, a pod imenom »Zveza združenih delavcev«. Kakor javlja krščanska socialna »Delavska pravica«, bo ta Zveza začela izdajati svoje glasilo, ki se bo imenovalo »Slovenski delavec«. Urednik lista bo g. Križman Andrej, kaplan na Jesenicah, tiskala pa ga bo misijonska tiskarna v Grobljah.

Kako se gibljejo tovariši v slovenjegraškem okraju

Dve prireditvi

Z veseljem gledam, kako se lepo razvija Jugoslovanska strokovna in kršč. socialistična misel po Mislinjski dolini. Delavci vseh strok, do zdaj zapuščenih — človek se nehote spomni na razmere in prilike, ki jih je Krek doživljal v začetku svojega dela pred 40 leti na Kranjskem — se izobražujejo, hodijo k vajam in predavanjem, prirejajo izlete in tabore. Seveda je to za enkrat samo še delavska elita; so še mnoge pomanjkljivosti, žal, združene z vsakim začetkom, kar se pač mora oprostiti ljudem, ki so bili kljub vsemu prosvetarstvu pač na nižji kulturni stopnji kot delavstvo drugje v Sloveniji. N. pr. človek, ki je že na prvi pogled cel proletarec, se zdaj bori s to tujko in se je uči, ker jo rabi za Krekovo proslavo. Enako je z mnogimi drugimi; res začetek, a nad vse hvaležen za tistega, ki je videl sadove tega truda polnega dela na zadnjih naših dveh kulturnih prireditvah.

Kljub dežju je Krekova proslava pred tedni v Slov. Gradcu, prav za prav v starotrški društveni dvorani lepo izpadla. Krog lepo ovenčane Krekove slike smo dali napis: »Delu slava« in »Delu čast«, na steno pa 12 metrski napis: »Le močna nadstrankarska delavska organizacija bo delavcu priborila njegove pravice« — J. E. Krek. — V dvorani se je zbralo nad 200 delavcev in drugih Krekovih častilcev. Otvoril je starosta tov. Slivnikar. Vrtila se je točka za točko: Lepo predavanje tov. Koresa Martina, ki je poudarjal zlasti misel, da ostanimo zvesti Krekovi oporoki in organizirajmo vse slovensko delavstvo. Užigale so recitacije in deklamacije samih naših članov-delavcev, ki so sicer gestikulirali z žuljavo roko in izgovarjali bolj trdo in okorno, a iz srca vzeto: »Ti si hlapec Jernej, ki iščeš sodnike po svetu v snegu in soncu! Tvojemu delu se glasi čast in mu hočemo priboriti oblast! Tisoč src Te prosim, Gospod, usliši nas: Pravica, pravica!« Najmočnejši je bil pač zborni klic Gregorčičevih verzov: »Pravica bode obveljala! Vas truma je le mala, a mi smo broj neštet! Le delavcem bo v last kdaj svet, ne vam milijonarjem — trgovcem le z denarjem, — naš bode svet!« Delavec zakliče: »Vas malo, nas je broj neštet...« In nato končen krik vseh: »Nek dan se vse obraja: palača pade, vstane bajta!« Tudi igra je bila kar dobra, Gašpar, pa tudi Tomaževa žena, pa Janez in Marija, vsi so se lepo odrezali. Dobrota, da! Ne beranje, ne samo karitas, ampak v prvi vrsti Pravica bo rešila sedanji svet njegovih nadlog! — Prijatelji slovenjegraški, le po tej poti, izobrazba, predavanja, knjige, časopisi, to vam še manjka! Ustanovite si knjižnico, prihajajte redno vsak drugi petek k predavanjem!

Včeraj sem pa z velikim zadoščenjem v večji družbi naših delavcev obiskal enako Krekovo proslavo v St. Janžu pri Dravogradu, ki so jo priredili naši otiški tekstilci. Tovariši, hvala vam, zelo lepo ste napravili. Ze dopoldne je bil sestanek, na katerem je govoril Reberšek o starostnem zavarovanju; tudi popoldne je on govoril na proslavi o Kreku in njegovem delu za nas. Spet navdušena Jernejeva pesem, neka punčka je deklamirala Borovo »Molitev«, nato pa, nisem pričakoval, dobro podana Finžgarjeva »Nova zapoved«. Ne vem, koga bi pohvalil bolj, koga manj, vsi so bili na mestu, najbolj seveda Nande, Binc, trgovec, njegova žena in hčerka. Rečem pa, da se mi je včeraj zdela igra mnogo lepša ko takrat, ko sem jo čital; je res življenjska in jo priporočam še drugim skupinam. Ob nesrečni brezposelni Nandetovi usodi, ko se poslavlja od otrok in se misli obesiti, se je marsikom utrnula solza. In to ni igra, saj smo še danes brali: v Ljubljani se je eden obesil zaradi bede; v Mariboru sta se dva zaklala z britvijo, največ posledica neurejenega življenja itd. Ljudje božji, to je res gnoj, tu je treba pomoči! Zele bi pa, da bi igrali kolikor mogoče le člani, kot so tudi pri nas. In spet knjižnica, predavanja, izobrazba; Otičani, le naprej po poti delavske kulture in skupnosti! In vselej se držite načela: »V slogi je moč!« kar ste lepo včeraj zapisali nad odrom.

Gibljejo se tudi v Dovžah! Govoril sem včeraj z navdušenim fantom. Prišel je blagajnik iz Guštanja, prav tako strokovna korenina. Le delajte, saj gre, saj mora iti: »Bratje, tesno se združimo!«

Starotrški kaplan.

»List toplo priporočam« pravi »Slovenec« od 17. t. m. na koncu slavospeva zelenemu »Slovenskemu delavcu«, ki je glasilo »našega« katoliškega delavstva. To priporočilo si velja dobro zapomniti!

Doma in po svetu

V Gradeu je avstrijska policija aretirala odbornike »Slovenske čitalnice«: 80-letnega predsednika Kukmana, zdravnika dr. Kuneja in akademika Herga. Prostore čitalnice je policija zapečatila.

Voditelji opozicionalnega bloka iz Zagreba in Belgrada so se sestali k več ur trajajočemu posvetu v Farkašiču blizu Siska v tamkajšnjem župnišču. Razpravljali so več ur zdržema. Sklepi niso znani.

Velik shod Hrvatske kmetske stranke je bil zadnje nedelje v Karlovcu. Na shodu je manifestiralo okoli 25.000 ljudi za hrvatske narodne zahteve.

Socialisti na Hrvatskem pod vodstvom znanega Haramine so se izjavili proti sporazumu, sklenjenemu med Hrvati in srbsko opozicijo.

Knez Pavle je odpotoval v Romunijo k slovesnosti povišanja romunskega prestolonaslednika Mihaela za podporočnika. Knez Pavle je bil imenovan za častnega poveljnika 3. bataljona obmejnih čet. Na slovesnosti so prišli tudi poljski maršal Rydz Smigly, češkoslovaški načelnik gen. štaba Syrovi in francoski general Joffre.

Skupščina in senat sta začela novo zasedanje. Izvoljeno je bilo na novo staro predsedstvo obeh zbornic in stalni odbori, nakar je bilo zasedanje odgodelo.

Metropolit Dositej, ki po smrti patriarha Varnave opravlja funkcije poglavarja srbske pravoslavne cerkve, je obiskal novega pravosodnega ministra Simonoviča v njegovem ministrstvu.

Načelnik jugoslovanskega generalnega štaba general Nedič je odpotoval v Turčijo na konferenco gen. štabov držav balkanske zveze.

25 milijonov dinarjev je odobrenih zagrebški univerzi za zidavo tehnične in veterinarske fakultete.

Mnogo je ugibanja po svetovnem časopisju, kaj namerava Italija sedaj, ko je v londonskem odboru za nevmešavanje v španske zadeve pristala na to, da umakne »prostovoljce« iz Španije. Italija in Nemčija sta izjavili, da sta pripravljene poklicati iz Španije svoje vojsake, ako se priznajo Francu vse pravice, ki jih imajo po mednarodnem pravu vojskujoče se države. Po tem priznanju bi Franco ne bil več vodja uporniških generalov, temveč priznan kot vojskovodja in predsednik vojujoče se vlade. Londonska in pariška vlada sta sprejeli to priznanje, izvedlo pa naj bi se potem, ko bi se izkazalo, da je mnogo vojakov tujih držav zapustilo Španijo. Tudi vladi v Valenciji in Francova vlada v Salamanci sta pristali na to, da pustita prostovoljce s španskih tal.

Angleški kralj je v svojem prestolnem govoru rekel o Španiji: »Moji ministri z vznemirjenostjo spremljajo tragične dogodke v Španiji in se še vedno trudijo, da se ta spor ne razširi čez španske meje.«

»Hočemo več prostora« je rekel vodja odbora za gospodarsko politiko nemške narodno-socialistične stranke na uradniškem kongresu. »Potrebujemo več prostora, ker hočemo postati še večji narod. Naloga naše generacije je, da ta prostor priborimo.« — Kdo je na vrsti?

Mednarodna vojna na španskem ozemlju je pretekli teden po malem odmoru zopet postala hujša. General Franco je začel z napadanjem v severnem delu Španije ob Atlantskem morju. Zavzel je mesto Gijon. Franco hoče za vsako ceno doseči odločilno zmago v severnozpadnem delu, da bi tako imel prostih okrog 100.000 vojakov, ki bi jih potem poslal v odločilno borbo na fronto proti Madridu.

Obtoženega ne bo na razpravo. Japonska se ne bo udeležila konference, ki se vrši konec tega meseca in na kateri bo osem držav, ki so obenem z Japonsko jamčile za neodvisnost Kitajske, sodilo Japonsko zaradi prekršitve te pogodbe. Japonsko mikajo zgledi Italije, ki se tudi ni hotela udeležiti razprav proti podjarmljenju Abesinije.

Delavska pravica

Ishaja vsak četrti popoldne, v slučaju prometa dan prej • Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22/1 • Ne frankirana plačila se sprejemajo • Oglasi, reklamacije in naročila na upravo: Miklošičeva cesta 22/1 • Oglasi po ceniku • Telefon 2366 • Številka četrtnega računa 14.990

Prejemnik št. 1 • Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrti leto Din 16.—, za pol leta Din 20.—, za celo leto Din 40.—, za inozemstvo stane mesečno Din 7.—

Urejuje in za uredništvo odgovarja Lombardo Peter • Izdaja se bovskeje Delavske Pravice • Zamer • Za Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani: S. Čuč

Obletnica smrti Jožefa Rutaria

Te dni sta pretekli dve leti, kar je umrl naš nepozabni tovariš Jože Rutar, podpredsednik Jugoslovanske strokovne zveze.

Se kot tovarniški delavec na Korškem se je pred vojno organiziral v JSZ in ostal zvest načelom dr. Kreka do svoje smrti. V povojni dobi je prišel v Ljubljano, kjer je vstopil v službo v ekspediciji »Slovenca«. Takoj je bil izvoljen v načelstvo Jugosl. strok. zveze in ostal njen podpredsednik do smrti.

V JSZ je bil silno priden in zanesljiv sodelavec v njenem vodstvu. Nikdar ni klonil pred kako težkočo in vedno je motril vsa vprašanja z delavskega stališča. Prav zato pa se je vedno znašel v vsakem položaju in s svojim modrim in pametnim nasvetom veliko pomagal organizaciji.

Kot tovariš je bil pokojni Jože zlata vreden. Vsakomur je pomagal, kolikor je mogel sam, bodisi kot občinski svetnik ljubljanski ali pa kot funkcionar organizacije. Vsem članom organizacije je prirastel k srcu in težko je bilo slovo od njega, res pravega in odkritosrčnega tovariša. N. p. v m.! — Tovariši.

Mladina poročča

Zalog. Naša skupina KDM uprizori v nedeljo, 31. oktobra, ob pol 8 zvečer pri Cirilu Požarju v Zalogu Jalnovo igro »Grobovi«. Igra je vzeta iz preprostega življenja med Slovenci v starih časih. V njej se izraža predvsem, kako se stordjena krivica maščuje včasih na nedolžnih ljudeh, ki postanejo žrtve svoje poštenosti. Vabimo tovariše (-ice) in prijatelje (-ice), da si ogledajo to globoko resno igro.

Sostro. KDM v Sostrem naznanja, da proslavi v nedeljo, 31. oktobra, ob treh popoldne v društvenem domu v Sostrem 20 letnico smrti dr. Jan. Ev. Kreka. Poberali bomo prostovoljne prispevke. — Vabljeni delavci in tudi drugi k obilni udeležbi. Pridite! — Odbor.

Gorenjski kovinarji

Jesenice. Velika izbira manufakturnega blaga za moške in ženske obleke, na mesečne obroke.

Dospeli so najnovejši modeli radioaparatorov, katere dobite na mesečne obroke že od 150 din dalje.

Velika zaloga najboljših šivalnih strojev »Gritzner«, tudi na mesečne obroke. Priporoča se vsem Marija Krašovec, Jesenice, Krekov trg 2.

MALI OGLASI

Beseda 50 par

Vezavo vsakovrstnih knjig Vam izvrši solidno in poceni knjigovoznica Zupan, Ljubljana-Moste, Krekova 4. Pri večjih naročilih primeren popust.

Walter Briesley Brezposelni

Mož in žena sta celo uro sedela v sobi, ne da bi veliko govorila. Skozi okno so lili zlati prameni na ženine lase, ki so se svetili. Mož je sedel na zofi poleg okna. Površno je čital. Z obrazom, ki ga je sklanjal nad knjigo, ji je delal senco. Slednjič je spregovorila žena: »Spat pojdeva. Ne bova žgala plina.« Vstala je in medli žarek ji je švignil z glave na obleko. Potem je odšla proti stopnicam. »Kmalu pridi!« je rekla možu.

Ponedeljek.

Pol šestih. Postelja je metala senco na pravokotno liso sončne svetlobe, ki se je razlivala po žolčasto pobarvani steni spalnice. Zlata krogla ob vnožju postelj se je žarko svetila. Zunaj po žlebovih so čivkali vrabci. Proti šipi na oknu se je obupno zaganjala muha in kalila tišino v sobi. Rahli jugovzhodni vetrič je prinesel zamolke, presunljive glasove: zatulilo je v tenbyški jeklarni. Zemlja se je lahno tresla. Ivan Cook se je obrnil na svojo stran. Še pol ure in nočno delo bo pri kraju. Dnevni delavci so že na poti, da rešijo in zamenjajo svoje nočne tovariše. Nezavestno jih je strah osmih vročih ur v jeklarni. Tuljenje je utihnilo. In Ivanovo budno uho je ujelo polshišne glasove, kakor bi nekdo nabijal. Vedno glasneje in glasneje. Pod oknom se zaslišijo okovani čevlji. Charlie Winter, črpalec, odhaja na delo. Zopet tiše in tiše. In je utihnilo.

Ivan je skočil s postelje. Oblekel je hlače in nogavice ter po stopnišču stopil v Jankovo sobo. Zastrl je okno na polovico, da ne bi sonce sijalo otroku na glavo. Spodaj si je obul čevlje in odšel na vrt. Zložno se je spuščal po stezicah. Vedno več ljudi je slišal

Shodi in sestanki

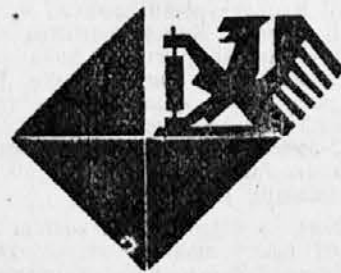
Dol pri Ljubljani. V nedeljo, 7. nov., bo ob 8 zjutraj v prostorih gostilne Morrela v Beričevem članski sestanek naše krajevne skupine. Poleg tekočih zadev bo tudi predavanje o starostnem zavarovanju. Vsi tovariši-člani — pa tudi ostali — vabljeni. — Odbor.

Vir. Vse članstvo naše skupine obveščamo, da se bo vršil sestanek v nedeljo, dne 31. oktobra, ob pol 8 zjutraj v Prosvetnem domu v Dobu. Sestanka se udeležijo zastopniki iz Ljubljane. Ker se imamo več prav potrebnega razgovoriti, je dolžnost vsakega, da se sestanka zanesljivo udeleži. — Odbor.

Kranj. Članstvo krajevne skupine JSZ Kranj, ki je zaposleno v tovarni »Semperite«, obveščamo, da se bo v nedeljo, 31. oktobra, ob 9 popoldne vršil v pisarni JSZ v Kranju (Delavski dom) članski sestanek, katerega se vsi do zadnjega udeležite! — Odbor.

Trbovlje. Strokovna skupina rudarjev JSZ ima svoj redni mesečni sestanek 30. oktobra ob 5 popoldne v pro-

Ormož. Tukajšnja skupina KDM priredi v nedeljo, 31. oktobra, ob 3 popoldne v Kletarski dvorani proslavo 20 letnice smrti dr. Jan. Ev. Kreka. Proslavo, ki ima zelo pester spored, priredi skupno s tukajšnjim Kat. prosv. društvom. Vstopnine ni! — Tovariši in tovarišice! Naša dolžnost je, da se vsaj malo oddolžimo našemu prvemu boritelju za delavske pravice. Zato pridite vsi, da polnoštevilno počastimo spomin na našega velikega dr. Kreka. — Odbor.

KNJIGOTISK — BAKROTISK — KLIŠARNA
LITOGRAFIJA — KAMENOTISK — OFFSETTISK

JUGOSLOVANSKA TISKARNA

LJUBLJANA, KOPITARJEVA ULICA 6

ILUSTRACIJE IN KLISEJI DAJO REKLAMI
SELE PRAVO LICE. — ZA REKLAMO V
VIŠOKIH NAKLADAH UVAŽUJTE OFFSET-
TISK, KI JE DANES LE NAJCENEJSI!

hoditi po tlaku. Takoj je krenil v najzadnji kot vrta, ki je bil cesti najbližji in kjer je bila napravljena v meji klopica. Celu uro je sedel tam, do četrta na sedem: razgledoval se je po svojem vrtu, prisluškoval govorjenju rudarjev, ki so odhajali na delo v svojih težkih okovankah.

Nekateri so hodili tik ob meji, drugi bolj vstran po nasprotni strani ceste. Počasi so stopali in govorili, eni so kar ležali po cesti. Fantje in mladi možje so bili videti veselejši: smejali so se in šegavo norce brili iz deklet in športa. Ko so rudarji, ki so šli proti prileyskemu in pentlandskemu rudniku, srečali tovariše, ki so odhajali v Tenby, Blackley in v rudnik v majhni dolinici pod Pintonom, so se pozdravili med sabo. Vedno si slišal besede: »Dobro jutro!« Okrog pol sedmih so rudarji po večini odšli in umerjenega razbijanja po cesti je bilo konec. Čez četrte ure so prihiteli še nekateri fantje-zamudniki. Vsi so bili zasopli in so hoteli za vsako ceno priti v rudnik, preden bo zadnji »knap« stopil v rov. Če bi zamudili, bi morali slišati kakó strupeno od matere, ki se je celo uro drla nad sinom, preden se je zganil, lenoba lena.

Ivan se je sprehajal po vrtu do sedmih, ko je zatulilo v rudniku in tenko zabrlizgalo v opekarni. Sonce je bilo že vroče, čeprav je južnovzhodni vetrič hladil ozračje. Stopil je v kuhinjo in zakuril v pečici. Nato je pogrnil mizo za zajtrk. Ivanka je prišla v kuhinjo ob pol osmih in zajtrkovala sta lokardo, ki jo je žena včeraj osolila. Takoj, ko je prišel v kuhinjo Janko, je žena vstala od mize.

»Ali je še čas? Bom li pozen?« tako je deček vprašal vsako jutro, ko je moral v šolo.

»Ne boš pozen. Jaz mu pomorem, da se obleče. Ti pa vzemi žerjavico in jo nesi v pralnico! Potem mu daš lahko njegov zajtrk. Jaz pa mu izperem obleko.«

storu tajništva na Vodah. Na sestanku bo članstvo informirano o važnih ukrepih centrale, zato naj nihče ne manjka. Zaostankarji naj poravnajo čaparino pri blagajnikih. — Odbor.

Pragersko. V nedeljo, 30. oktobra ob 9 popoldne se bo vršil važen sestanek opekarskega delavstva na Pragerskem v gostilni Stampfl. Vsi člani, ki ste zaposleni, in tisti, ki niste, pridite, ker bo zelo važno. Govornik pride iz Maribora.

Razno

Ponesrečen posnetek. »Delavska Pravica« je svoj čas prinašala pod naslovom »Z delavskih bojišč« poročila o delavskih borbah v tovarnah in obratih s podjetniki za delavske pravice. »Slovenski delavec« je ta naslov povzel po »Delavski Pravici«. Ta njegova poročila z delavskih bojišč pa govorijo o medsebojnem boju med delavci za nekoga drugega, ne pa za delavske pravice. Za taka »delavska bojišča« se bo delavstvo kmalu zahvalilo in poslalo te hrabre bojevnike tja, od koder so prišli in kamor spadajo. Če gre generalom ZZZ za vojno slavo na bojiščih, naj poskusijo srečo kje drugje, delavska bojišča naj pa pustijo delavski borbi za vsakdanji kruh.

Črna. — Zahvala. Dolžnost moja je, da se javno zahvalim g. Lombardu, tajniku JSZ. Imenovani je moji družini in meni že večkrat pomagal. Tudi v preteklem tednu je poslal po zaupniku nepričakovano podporo, ki mi je pomagala iz najhujše stiske, ki jo občutimo matere 7 otrok z brezposelnim možem. Še enkrat najlepša hvala. Naj mu Bog poplača! — Ramsak Marjeta.